

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

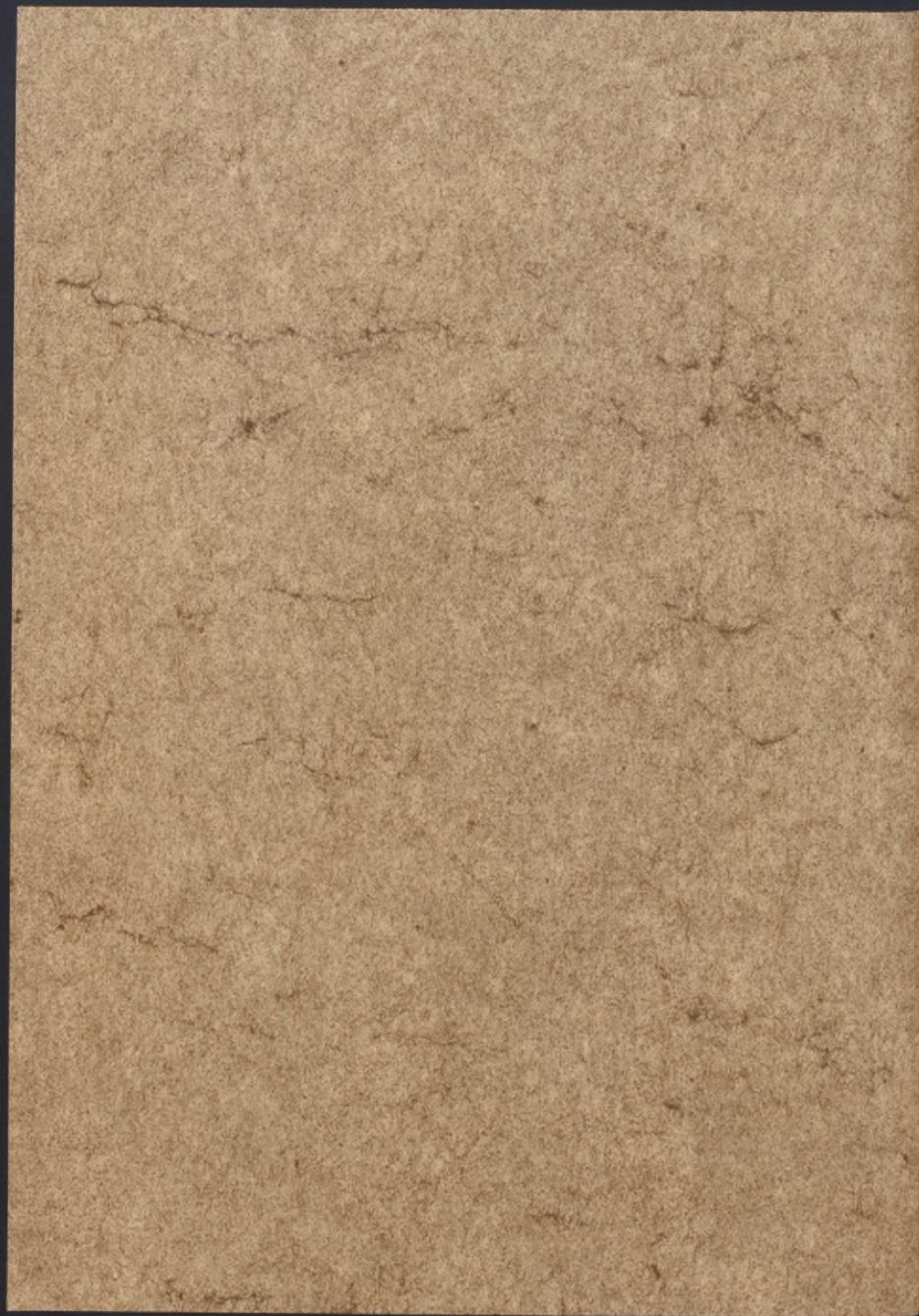

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

(Ant. Linn.)

LIFVET I STOCKHOLM

samt
tankar om andeverlden.

Sedeskildring af
M. HANSÉN.

INNEHÅLL:

- I. Från blomman till tistel.
- II. Målaren Olle Sugen.
- III. »Naturalismen i kyrkans tjänst.»
- IV. »Stockholm i flammor, år 1891.»
- V. Hundbaliken.
- VI. Tankar om andeverlden.
- VII. Huru en argbigga vill tukta och förleda sin dotter.

M. Hanséns eget förlag.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1911

1911

1911

Från blomma till tistel.

Författaren vill härmed lemna en trogen bild ur lifvet, för att i sedligt afseende äfven i denna bok varna det täcka könet för den ungdomliga frestarens arga försåt, som består i den gränslösa sedeslöshet. Hoppas att berättelsen vinner genklang. För att uttrycka sig på ett enkelt och lättfattligt sätt, begäres en ledig penna och ren svenska för att innehållet må blifva kraftigt och underhållande. Lefnadsagan »Från blomma till tistel» vilja vi gifva denna form i verldsåskådning ur lifvet:

Vid Mälarens lundrika strand, ej långt från Thors-hälla låg ett stort herregods. Den, som egde detta gods med de stora åkerfäiten, var en s. k. runlare, som lefde lifvets glada dagar i sus och dus och var dessutom begifven på billard och kortspel, hvarföre han vunnit namnet »Spel-Erik». Den rikedom han egde, hade han ej sjelf förvärfvat, utan ärft af en släkting. Spel-Erik var derföre en lekman, som blott lefde för nöjen, och tänkte aldrig på att jemföra debet och kredit; hvarföre följen blef en total ruineriing, innan de gråa håren krönt hans hjessa.

Spel-Erik hade blott ett enda barn, och detta var en blid, vacker flicka med ljus, silkeslent lockigt hår och stora himmelsblå ögon. Vid 18 års ålder var hon den mest fagraste mö, och i följd häraf kunde hon tjusa och förblända sinneua på hvilken ung Adams son som helst. Många tillbedjare hade hon efter hvad hennes bref utvisade, men som hon hade ett stolt humör gaf hon alla

tillbedjare ett snöpligt svar, att de ej mera presenterade sig för en så fräck — men vacker skönhet. — Någon kanske tänker nu: hvarför hon kunde vara så fräck eller ohyfsad och var likväl så vacker? Åh — mina vänner, på frukten känner man trädet. Spel-Erik och hans hustru voro hennes läromästare. Dessa voro i ständig strid med hvarandra och trätte och svuro samt drogo hvarandra i håret, att det sprakade om dem, allt detta gaf intryck på den fagra dottern. Spel-Eriks fru var mycket stridig och ilsken till lynnet och ville hålla sin man i tukt, liksom »Jeppe på bergets Nilla.» Spel-Erik hade sålunda inga glada dagar, ehuru han var rik, och många äro väl de, som dela samma helvete på jorden med honom. Spel-Erik hade nog varit en bra man, ja, en lycklig man, om hans hustru hade varit försonlig och förstått tagit som ordspråket säger: »sin man på rätta sidan.» Men nu för sin hustrus skull, som regerade värre än en »Xantippa» blef han en stackare, en vinglare i spelhelveten och hos glada bröder och sökte tröst ur Bacchi källa för att styrka sitt sorgsna och söndersargade hjerta, som var stympadt af en kvinnas nycker. Men hon såsom »Jeppa på bergets Nilla» ville ju hafva sin tanklöse man underdånig, nemligen: lyda hennes råd och icke följa lastens väg och blifva en afkomling för verlden! Och detta var ju ganska hedrande af henne? — Vi vilja nu lemna Spel-Erik och hans goda Xantippa för att följa deras vackra dotter efter i verldslifvet.

Spel Eriks dotter hette »Olga.» Hon var både fader- och moderlös, då hon fyllde 20 år, och intet hade hon fått lära sig i handarbeten, utan det att fjeska och kläda sig fin. Efter fadrens död såldes egendomen i konkursmassa för att klarera skulderna, som gingo högt öfver tillgångarne. Den vackra Olga, med sitt stolta sinne, var nu utan hus och hem, utan fader och moder, och hvarthän skulle nu Olga vända sig för att erhålla huld och skydd? Hon hade dock en rik farbror i Stockholm, som var krog- och källarmästare, men till honom ville hon ej komma, emedan hon tvenne gånger afslagit två af honom anvisade friare till henne, som fadren an-

modat honom att förskaffa. Nej, till farbrodern ville hon ej gå; »men» sade hon slutligen; »jag vill dock resa till Stockholm, ty alltid finnes der väl någon hjälpsam menniska i en så stor stad, som jag kan vända mig till.

En mörk, kulen vinterafton stod vid ett gathörn en ung stilig dam och nickade så vänligt åt Stockholms ungherrar då någon af dem kom på trottoaren. Då någon, som hon tyckte om, kom nära henne, sade hon:

»Ack, min herre, behagar ni ej göra mig sällskap i afton?»

»Hvart då?» blir frågan.

»Jo, hm, jag bor ej långt härifrån.»

»Nå — men hvad begäret ni?»

»Bara 5 kronor, min herre!»

»Ni låter väl pruta något för en gång, min rara tös?»

»Tror ni jag är så simpel och låter pruta?»

»Nå, då kan du stå der och se dum ut, din markatta!»

Vid det sista svar hon erhöll utgjöts en tår från hennes öga och hon suckade för sig sjelf ur djupet af sitt hjerta:

»O, Olga, du har det dumt, mycket dumt stäldt för dig. O, barmhertige Gud, förbarma dig öfver Olga!»

De sista orden uttalades högt och känslofullt att en ung gentleman, som kom henne förbi, hörde hvad hon sade, hvarför han gick till henne och sade:

»O, hörde jag rätt — heter ni Olga? O, det var då väl jag träffade dig! Du är ju Spel-Eriks dotter. Är det icke sant!»

»Jo, Gud förlåte mig! Men — ack, Emil! Hjelp mig med 5 kronor i afton, ty jag är alldeles blottställd och det är så kallt att jag håller på att förgås!»

»Förgås — är du blifven så olycklig?»

»Ja, Emil, jag är olycklig. Min fader dog för ett år sedan och hans gods är såldt på konkurs att ej en smul blef öfver åt mig. Nu står jag här som en fattig,

förlorad kvinna, utan någon vän eller bekant, om jag så söker igenom hela Stockholm.»

En tår utgöts från den unge gentlemannens öga, och han sade med rörd känsla:

»Kära Olga, du klagar för mycket. Vet du ej du har en vän i mig? Du har en gång förut i din lyckas dagar hört min bekännelse att jag vill blifva din tillgifne, men du afslog mitt tillbud. Men äfven nu vill jag blifva din, om du vill blifva min. Och det skulle verkligen glädja mig, om jag kunde stå dig till någon tjänst i afton!»

»Ack, Emil, hvad du är god mot din Olga! Säg — törs jag be dig om att låna mig 20 kronor.»

»Hvarför inte? här ska du få 25.»

»Ack, o ack! Emil hvad du är snäll . . . Men behagar du göra mig sällskap i afton till soaré på Mosebacke teater? jag är riktigt förtjust af att vara der. Der kan vi ta oss en hoppsansa ladiodej, och sedan kan du följa mig hem.»

»Hvar bor du Olga?»

»Jag bor lite hvar som helst.»

»Fy! Fy, Olga — tala inte så lättsinnigt! Hvar bor du egentligen? Du har väl något tillhåll, kan jag tro!»

»Ja Emil, jag bor på hotell i stadsdelen.»

»Nej — fy, Olga. Hoteller i stadsdelen? Nej, så simpel har du väl aldrig blifvit?»

»Simpelt — kallas det för simpelt att bo på hotell?»

»Ja i staden, Olga, i sådana mörka osunda nästen . . . Men det gör mig detsamma hvar du bor, jag vill dook förskaffa dig ett bättre hem, der vi i frid och trefnad kunna lefva våra dagar tillsamman. Kom så gå vi!»

»Käre Emil, hvart ska vi gå?»

»Jo, till Mosebacke, som du ville.»

Då två år derefter voro gångna i tidens haf, gick en förfallen Evas dotter på Österlånggatan vid Köpmanbrinken på ljusa dagen och liksom spejande efter för att uppsöka någon. Hennes skor voro urslitna, kjolen trasig och ansigtet liksom vanstaldt af dilerium. Hvem var hon denna eländiga varelsen? Tyst! Här kommer en

åkare ned för Köpmanbrinken, och ser på henne med sina små plirande ögon och skrattar gör han. Denne åkare är lika tjock som hög och har ett stort och nästan alldeles klotrundt hufvud, som är rödsprängdt, hvarför han af en qvick person fått namnet »Den Röda Solen». Hör hvad Solen sade:

»I si goda, vackra Olga! Hörr u du du, du vill väl ha dig en åkarebrasa i dag?»

»Å — ja, hur du vill för 25 öre».

»Hvar ska vi ro till?»

»Jo; här strax vid gränden.»

»Ja jag vet, jag vet. Kom och styr!»

Den Röde Solen var nu inne med sin flamma i ett hotell der Olga bodde och han värmdde henne med sina leende strålar, och Solen sjöng sin visa, som vi här citera:

»Mig de kalla för Den Röda Solen,
Fast jag vistas uppe vid Nordpolen,
Flickorna de lyfta lätt på kjolen,
Ty jag spelar bra uppå fiolen.

Uti flickors famn jag gerna ila,
Der jag ofta glad och lustigt fila.
Ack sälla stund när de emot mig smila.
Då jag blir trött, då måste solen hvila.

Uti muntra lag, tjo! det är lifvet,
Vill jag alltid vara, det är gifvet.
Snus och bränvin godt för mig har blifvit —
Flickan är dock bäst — så har vi skrifvit.

Ack, du hulda ljufva älskogsblomma,
Om jag alltid finge till dig komma!
Då med fröjd jag skulle kraftlös domna,
Ja, jag skulle lycklig, lycklig somna.»

Tvenne månader derefter hade en flicka hoppat i strömmen från Lilla Norrbro och kunde af personer för mörkrets skull ej blifva upptagen, förrän hon flutit med

strömmen till Skeppsbron vid Logårdstrappan, och var då död och kall. Hennes fickor undersöktes och man fann en biljett inlindad, eller rättare sagdt inknuten i en näsduk. Biljetten upplästes och lydde sålunda:

»Den som finner min döda kropp, må göra af den hvar som helst. Gud förlåte mig! Jag heter *Olga*. Gifve Gud att ingen, ingen människa må blifva så olycklig och eländig, som jag varit.»

Författaren har nu tecknat denna lefnadssaga i hopp om att densamma kan vara någon till uppbyggelse, isynnerhet för det unga qvinliga släktet hvilket torde inse häraf hvilken förstörande framtid som går dem till möte derest de hängifva sig åt utsväfningen, som förstör och ruinerar såväl den inre som yttre människan till kropp och själ. Någon kanske vill säga att berättelsen är en skandal — men den kan man tryggt svara: att vi kunna jemföra mycket svartare skuggor ur lifvet, om vi skulle taga till rätta rasen utaf dem, som från sitt 18 år och 13 år endast låta hela sitt lif igenom det förderfligaste elände råda med superi, utsväfningar och allehanda galenskaper. Men nu vilja vi lemna dessa bedömanden, ty reflektionerna göra sig sjelfva. I dess ställe vilja vi taga en annan bild ur lifvet och leta fram en ljus gosse, ett riktigt original i Stockholm från Baggensgatan. Personen är nämligen en målare vid namn Olsson, eller till sitt af många kända öknamn: Skånska Olle, men som på sednare tid öfvergått till namnet:

Olle Sugen.

Han är född i Skåne af rikt bondfolk. Fadren var en supare, som gjorde att modren måste hafva hand om kassan, för att ej deras spanmål, hästar, svin och kor då de såldes i staden, skulle blifva till bränvin. Olle kom i lära i Malmö och blef en dugtig måleriarbetare. Men huru är han nu? eller huru blifver han?

Då han kom till Stockholm hade han öfverflöd både på penningar och kläder, äfven skötte han sig utmärkt och var derför ganska stram eller rättare sagt högfärdig och höll sig för att vara mer än andra. Men så kom den olyckliga stunden att hans fader dog och Olle fick då i arf 2,000 kr. och då blef Olle glad och sa: »nu nu ska jag klara mig.» Olle tyckte nu att han ej behöfde arbeta utan hafva godagar och kastade derför penslen och besökte operan och till slut krogarne i sällskap med glada gossar, af hvilka finnas många i Stockholm. Olle hade nu ett stort sällskap och för att dessa skulle åtskilja honom bland andra, kallades han för Skånska Olle.

Han blef allt mer och mer förfallen och liknade nu blott en skugga af hvad han förut varit. Skånska Olle var fordom en human person och kunde resonera om både ett och annat — men nu — resonerar han blott om att få låna 50 öre och 25 och 5 öre till logi eller ock att få sig en sup. Frågar man Skånska Olle efter hvar han gjort af sitt arf, så svarar han: »Det har gått åt fanders — det har jag min lif druckit upp. Men du; si du, nu ska de bli andra bullar. Si du, nu ska jag börja arbeta hos Målarmästare L. och då ska du få se på Olle igen att han inte är så dum. Det är en bra kondition jag har i förslag, ja min lif e de så. Jo du, Olle e min lif inte så dum — men hör, låna mig 5 öre eller 15 öre om du har, så får jag te en hal öl och en snaps? »En annan gång han träffas, säger han: »Å go da du Hansén! Hur lefver verlden med dig? Vet du, jag säger du å de gör ja alltid. Jo, ja skulle säga add jag inte smakt en bit på hela dagen och jag har inga pengar till att betala logi med på hotellet jag bor, kan inte du hjälpa mig lite? — Jag vet jag är skyldig dig förut 2 kr. eller hvad de e. Smäll upp lite vackert i dag så ska jag bjuda dig en annan gång och på samma gång betala min skuld, som är oss emellan — för du må tro att Skånska Olle inte är knusli.»

En gång kom Skånska Olle gående med händerna i rockfickan och såg mycket frusen ut och allt som ofta lyfte han på axlarna och äfven med handen måste han

gnugga sig inom västen för att »botanisera» sina tusende grosspartier; Olle hade ej gått länge innan han fick se 5 stycken målare som stod och skämtade utanför en källare på Österlånggatan. Olles blick ljusnade och i sin glädje hörde han en af de 5 säga: »ser ni, här kommer Olle Sugén! Olle hörde detta yttrande och vek åt sidan i en tvärgränd nedåt Skeppsbron, och på detta sätt blef Olle den gången utan uppfriskning.

Olle har genom fadersarvet fått lida mycket. Lyckligare skulle han ha varit om han kanske aldrig fått arf? Ett annat arf väntar honom efter modren och detta blifver vid pass 4,000 kronor, dessa måhända gör att Olle till slut kommer inom kort på nedersta trappsteget till dödens rike. Få se, om inte denna profetia kommer att gå i fullbordan, hvilket den säkert gör, om ej Olle vänder om från förderfvets väg.

Ej många dagar efter förra händelsen kom Olle på Hötorget och hade en mycket glad uppsyn och sade till en god vän: »Nu du, nu är min gamla mor död! Snart må du tro att Olle lefver igen. Skånska Olle känner min lif å knif alla i Stockholm, jo, jo, så står det till med den femman. Oah vet du hvad — jo, min lif, vet du jag har inte haft reda på förr än i går att min gamla mor har dött för 4 månader sedan.»

»Nå, då är du väl glad för det?»

Olle smålog och ville liksom säga: ja, det var väl hon dog att jag kan få lite pengar att suppa på — men i det stället sade han leende, »hör du, kan du inte bjuda mig på en nubbe, eller låna mig 50 öre.»

Vännen ser snedt på honom och vill liksom säga: du Olle kunde varit en bra karl, om du skött dig, eller åtminstone arbetat, hade du arbetat hade du ej behöft varit en stackare i denna stund, utan kunde ha varit en aktad man i samhället och dina 2,000 kr. kunde du haft i banken, men nu Olle är du så förstörd att du ej kan göra ett arbete ordentligt, ej heller vill någon ha en sådan försupen trashank och fyllbult i kondition.

Vi avsluta nu berättelsen om Olle Sugén och hoppas att Olle kan få äran att läsa dessa hans meriter, som

blott är ett fåtal mot hans verkliga förhållande. Och om Olle får läsa dessa ofvanstående rader att han kan förbättra sig att han ej inom kort som ofvan sagdt är må komma på nedersta trappsteget till dödens rike, utan att blifva en nyttig medborgare, en prydnad för sitt fosterland. Nu kanske Olle säger: det är hans egen sak att han supit upp penningarne. Nåväl, så är det källarmästarnes sak att de krafsat dem till sig och samhällets sak att det till slut tager värd om honom att han blir dillströmare. Kanske Olle i sinom tid kan tacka författaren som skrivit detta opus och gjort honom mera bekant än hvad han hitintills varit.

Det hvilat liksom en tryckande hand öfver mitt inre och säger att jag skall skriva, och jag vet ej hvad jag skall skriva, för det första: emedan hvilket man vill skriva om, så är det skrivit om den saken förut; och för det andra: om jag höjer min röst på fullt allvar, att jag då belarmas med fängelse och bojar liksom man hotat hr Strindberg, för det han talat sanning i sin bok »Giftag» och sagdt i hvilken bagarbod presterna köper oblater nemligen Kristi lekamen, och äfven huru mycket vinet kostar, nemligen blodet, pr kannan. Det är en gifven sak, att kött och blod komma ej från skyarne utan måste af människan gjordt varda, men när då inbillningen nemligen tron kommer dertill då blir det jordiska himmelriket, om aldrig så syndfulla händer hafva tillverkat eller vidrört brödet och vinet, som skall utgöra kristi kropp, som hvarje syndaångrande själ önskar förtära, liksom de hungerrande arbetarne uppäta sina kamraters döda kroppar, hvilka sätta mod och kraft i lefvande fångna stackare. Det blåser en frisk bris, men vi vänder och styr kurs till helvetesläran.

Jag läste i Dagens Nyheter en bit som lämpar sig förträffligt för att taga kännedom om helvetets beskaffen-

het, hvarför jag hoppas mina ärade ej misshaga, om jag citerar den prosaiska beskrifningen:

»Naturalismen i kyrkans tjänst.

Såsom ett slags à propos för dagen meddela vi några utdrag ur en 484 sidor stark bok med titel: »Den Store Herrans dag, För Guds Barn Ljuflig och Fröjdefull: Men För alla Ogudaktiga Faselig och förskräcklig. Förestäld — — — — Af *Torstano J. Wassenio*, Guds Ords ringaste tjenare i Wassenda Församling vid Wenersborg. *Sjunde upplagan, Örebro 1827*».

Sedan den »ringaste tjenaren» på 228 sidor målat den »frögdefulla» dagen tager han i tu med en beskrifning öfver helvetet och fasorna der, som förräder en mer än vanlig sakkänedom. Han medger visserligen att en beskrifning på helvetet kan vara »oanständig, emedan ingen hafver varit i helvetet», men sedan drager han fram skäl för att man ändå mycket bra kan taga reda på hur der står till och utbrister:

»Så låtom oss då med våra tankar stiga ned till de fördömdas faseliga tillhåll och plågorum, låtom oss gå igenom och bese deras uselhetsboningar!

Till en början gör hr Wassenio oss hemmastadda i lokalen, som han säger i synnerhet utmärker sig för 4 saker: »1) Dess faseliga Mörker. 2) Faseliga hetta. 3) Faseliga djup, och 4) Faseliga tillslutning». Se här en närmare beskrifning af platsen:

Hon är det rätta mörksens och töknenes land: ett land hvilkes ljus är tjocka mörkret, och der som ingen skickelighet är; der skenet är som et tökn. Der brinner väl allt stadigt en osläckelig eld, men dess läge är betäkt med afgrundens tjocka rök — — — — — Der sväfva alt fullt af guistrande och eld fnyssande drakar; men de gifva intet sken — — — ifrån sig. — — — — — O hvilken faselig het boning den är! hon står dageliga i brand, och dock aldrig förtäres. Der är eld i alla hör-

nen, och den oändliga reser häftigare än den eld vi här veta af. *Der gnistrar, der sprakar, der brinner, der ryker hvar man vänder. Der sjuder, der kokar, der uppväller, der frasar, der fräser oförlitneliga af eld, svafvel, beck, tjära.* Hvad ställe man tänker stå uppå, så är det glödhatt. Hvar steg man vill gå, så stiger man ned i svafvel. Till hvilken vägg man kommer så brinner hon. Till hvilken vrå man söker, så är der ingen den ringaste svalka. Ack, jämmer! — — — Der är en bottenlös afgrund, och ett sådant djup som icke kan med något lod och snöre, fast mindre med någon stång afmätas. — — — Hon är så starkt befäst att intet hål på dess väggar göras kan, om alla de hämdgirige djeflar som der inne äro all sin glödande skatt på ett ställe ville samman-skjuta: att ingen utgång genom dess mur kan tillräckas, om än hela de fördömdes hop i harm och bitterhet all sin makt derpå anlade.»

De onda andarne målas af den liflige naturalistiske skildraren på följande sätt:

Ställ dig före ett djur som svartare vore än någon korp; hade hvassare horn än någon vildoxe; bistrare uppsyn än någon basilisk; skarpare tänder än något vildsvin; hiskligare klor än någon örn; starkare ramar än någon björn; som vore illsinnigare än något lejon; glupskare än någon ulf; försigtigare än någon orm, och snällare i fart att rusa fram än någon roffogel — — — om du finge se många tusende sinom tusende sådana djur, såsom en oräknelig krigshär omkring dig — — eller om du finge se oräkneliga grymma och vederstyggliga djur för och omkring dig; somliga såsom lejon, faseliga gapa upp med sina käftar och uppsluka; somliga såsom hundar gränja och bita; somliga såsom vargar slita och rifva; en part med mångfaldiga ormahufvud på alla sidor omkring sig huggande; en part med skorpionsstjertar, jämmerligen stingande och plågande; en part lika drakar spruta eld ifrån sig; en part utspy etter och stank; en part såsom hungerrige och blodtörstige korpar och örnar, som råka på ett as; en part som apinor som le och göra begabberi af andra och mång flera slag. — — — Den andre skriar

du fyllehund, du blef aldrig otörstig, kom nu skall du få drika nog af brinnande svafvel. — — — Den fjerde säger: detta var en fet stek så länge i kräslighet gödder den skola vi steka väl. — — Den femte: — — nu skall jag klå honom med mina kopparklor så att han skall kän- nat. — — Den sjundes rop är; denne ville alltid efter nya mode klädd varda; så kläder honom nu på det nya- ste sätt med en klädning af glödande kol.»

Då han beskrifver djeffarnes pinosätt höjer sig för- fattaren till det sublimala:

»De stinga, de bita, de gnaga, de hugga, de slå, de piska, de vrida, de uttänja, de genombåra, de hacka, de plocka, de röka, de steka, de bränna, de hårda, de trampa, de pressa, de spjerna, de stöta, de koka i kittlar, de bräda i pannor. Och hvad vilja vi mer säga härtill? När vi räknat upp alla de grymmaste sätt som här kun- na vara bekanta så måste vi tillstå att de alle äro såsom ett myggesting emot de plågor, hvarmed djeffarne i helf- vetit plåga dem som de der umgås med; och att de på tusende resor värre sätt sin arghet, sin grymhet och ty- rani mot dem föröfva.»

Om de pinade berättar den väl underrättade guds- mannen:

— — — Den tredje tjuer: — — Den fjerde skrå- lar: — — Den femte vrålar: — — Den tionde piper ynkeligen: — — Den ene tycker sitt straff vara svårare än den andres, som efter hans inbillning mera syndat haf- ver och förtryter derpå. — — Den ene tviar och be- spottar den andre — — så att hela doras umgänge be- står uti inbördes hot, okärlighet, illvilja, bister uppsyn, tjutande, skrålande, försmädelser och förbannelser emot hvar andra.

Till denna dråpliga bok har dåvarande biskopen i Göteborg, sedermera erkebiskop i Upsala, Jacob Benzelius år 1732 skrifvit ett så lydande företal:

Comministerns i Wassenda Församling, Wördige och Wallärde Herr Torstan Wassenio sammanskrefne och af tvenne delar bestående Traktat, om den yttersta Domsens Dag, hafver jag efter begäran igenomläsit: och befunnit

att såsom den enligt är med Guds uppenbarade Ord, och sig derpå grundande vår Evangeliske Församlings Symboliske Böcker; så varder han ock visserligen, då den med tillbörlig eftertanke igenomläses, ländande alla — — — hårdnackade syndare till en allvarsam påminnelse om en försigtig vandel: hvartill Gud den Aldrahögste förlåne sin milda välsignelse!

Intet nytt under solen. Vårt unga Sverge är icke våra första naturalister.»

Mina vänner, vi hafva nu af Gudsmannen fått klart för oss, huru det ser ut i helvetet och äfven kunna vi tänka oss, hvilka qval och martyrlidanden der finnas, hvilka äro (som Gudsmannen sade) ej att jämföra med dem, som kunna finnas här på jorden, och om vi då tänka att de fördömda barn af Adams slägte skola brinna, stekas, pressas, kokas och begabbas i en evig tid, som aldrig upphör att vara till. — O, tänk hvilken vända och tänk hvilken Gud, som skapat oss människor till verlden och ej gjort oss fullkowliga, utan att vi skola synda, synda på det vi måste störta till helvetet, der som är så varmt att man kan smälta en grof jernstång på två minuter, som en prest en gång sade. Låt om oss derföre för helvetet bäfva och bära våra själar med fruktan i våra händer. . .

I en mycket ansedd Stockholms-tidning läste vi en profetia af tankeläsaren hr Bishop om huru Stockholm år 1891 i mars månad tros komma att förgöras af Stockholms gardister och arbetare, som blifvit inspirerade af socialismen, nemligen: ett revolutionärt folk. Vi citera härmed den respektabla uppsatsen att den ej af folket må glömmas, utan lefva i minnet och omdömet till dess de 7 år tilländalupet. Hör, hör!

“Stockholm i flammor!”

Då mr Bishop först anlände hit till Stockholm, aflade vi hos honom ett besök å Grand Hôtel. Vi voro nämligen nyfikna att se den märkvärdige mannen på närmare håll. För ett par veckor sedan fingo vi å vår sida mottaga mr Bishops kontra- och afskedsvisit. Vi införde honom i vårt enskilda arbetsrum och hr B. kom genast i »stämning» då han på vårt skrifbord fann icke allenast en af den amerikanska firman Smith & Westons berömda femskottiga revolverar utan äfven en bowieknif. Han kände sig, sade han, alldeles som om han i sitt hemland Amerika kommit upp till redaktören af en tidning, och han lyckönskade Stockholm till en så vacker utveckling inom journalistens område. Några droppar af Eves jamaicarom i ett halft glas vatten värmdo honom ytterligare till vår fördel och sedan vi tagit plats bredvid hvarandra i en soffa, blef samtalet mera ogeneradt och lifvigare. Till en början kollationerade vi våra minnen och intryck från Amerika och så kommo vi också omsider till tal om Sverge och dess hufvudstad. Om båda delarne hade mr B. intet annat än godt att säga och isynnerhet berömdo han de Stockholms invånare, med hvilka han varit i beröring. »Det skulle vara mig kärt», slöt han, »om jag på något sätt kunde visa min erkänsla.»

Och härmed reste sig mr Bishop för att taga afsked och gå.

Detta föll dock icke in med våra intressen. Mr Bishops sednaste ord hade hos oss framkallat en tanke. »Om», tänkte vi, »man kunde förmå B. att yttra sig något om »ting som stunda» i Stockholm, kunde han svårligen på bättre sätt ådagalägga sin tacksamhet mot sagde samhälle», och sedan denna tanke tagit riktig form, handlade vi i enlighet dermed. Vi drogo således mr B. ned på soffan bredvid oss, fattade hans fina hand, hvars nerver vi kände vibrera i vår, och sedan vi fuktat våra läppar med några droppar af den aromatiskt doftande jamaic-

can, utspann sig följande samtal, som vi nu nästan ordgrannt återgifva på svenska språket.

Wi: Mr Bishop, ni var god och yttrade nyss, att ni på något sätt skulle vilja visa er välvilja mot Stockholms samhälle. Får jag taga er på orden och med tillhjälp af er beundransvärda konst kasta en blick in i framtiden rörande en rörelse, som pågår inom hufvudstaden och hos mången framkallar oro och bekymmer?

B: Det är icke min vana, min herre, att låta använda mig för enskilda ändamål, ty, och det fattar ni lätt, mina nerver, i hvilkas utomordentliga känslighet hela min konst ligger, skulle då snart bli fullkomligt förslappade, men då ni talar i samhällets namn och rörande en fråga, som ni säger för ögonblicket upprör sinnena, så skall jag ställa mig till edert förfogande, dervid det dock är nödvändigt att ni först relaterar saken, så att jag må få ett öfverskådligt begrepp af densamma.

Wi: Hjertligt tack för er beredvillighet och om ni nu lyssnar med uppmärksamhet, skola vi söka att i korthet uppdraga grunddragen af frågan.

Den rörelse, fortsatte vi, som f. n. jäser inom Stockholms samhälle, är den s. k. *arbetarerrörelsen*. Ingalunda som vi skulle vilja yrka på någon återgång till de gamla skräförehållandena, ehuru väl de också hade mycket erkännansvärdt men sedan de bortsopades har mycket blifvit annorlunda. Sjelfsväld och slarf ha inträdt i stället för punktlighet och godt arbete. Inom alla andra yrken inom samhället fordras för framkomst praktik, studier och examina, endast arbetaren är fritagen för sådant. En arbetare går och kommer hur och när han vill, några prof på sin skicklighet behöfver han icke aflägga, han kan öppna en affär när som helst, bli sin egen, som det heter, släppa illa gjordt arbete ut i marknaden samt genom detta i förening med bristande ordhållighet, sudd och slarf icke allenast förstöra för andra inom samma yrke utan äfven bidra till att hos allmänheten rubba tilliten för ett godt och hederligt arbete. Men det är icke nog dermed. Dessa industriens och handtverkeriets *vagabonder* ha äfven fått i sina hufvuden att de skola taga samhällets

angelägenheter om händer. Politika äfventyrare, utan förmåga att på hederligt sätt försörja sig, hafva först framkallat och sedan underblåst missnöje mot det bestående; kapitalet och den bestående ordningen ha framhållits såsom varande samhällskräfter som arbetarne med förenade krafter skola söka utrota och derföre skola arbetarne in i riksdagen, derföre skall det lagstiftas så att sylen, prylen, hyfveln och tapetserarenålen skola slängas i väggen och politiskt dagdrifveri i stället föda sin man. För någon tid sedan uppträdde en man, som af *verkligt intresse* för den arbetande klassen sökte, höja den så i sedligt som ekonomiskt hänseende och som endast gjorde som vilkor för sin medverkan att arbetarne icke skulle befatta sig med politik, men den mannen fick snart erfara hvad tack den har, som vill göra något för arbetarne. Han har blifvit nedsvärtad och förklarats i bann af just de personer, som han lyft upp ur gruset och stoppat mat i munnen på, med ett ord, mr Bishop, arbetarne äro lejonerna för dagen, för dem krusas det och deras anspråk ha nu stigit till en nästan olidlig höjd, ja, det har gått så långt att vid ett folkmöte en arbetare yttrade: »muraren, som lagt tegelsten på tegelsten vid husets byggande, är naturligtvis den rätte egaren deraf.» Och det är icke nog med att slika socialistiska läror helt öppet predikas, man söker också numera att undergräfvade de politiska och religiösa principer, på hvilka samhällsutvecklingen stött sig. —

Under det vi talade höllo vi mr Bishops hand omsluten af en af våra. Ju längre vi kommo, ju mera nervös kändes den fina handen och när vi slutligen vände oss till mr B. för att inhemta hans svar, funno vi bredvid oss en liten hopsjunket figur, på hvars bleka panna den ena svett droppen aflöste den andra. Ögonen voro slutna, hufvudet nedsjunket. Det blef snart klart för oss att tankeläsaren var på väg in i framtiden, och vi afvaktade således, utan att yttra ett ord, hvad som komma skulle.

Plötsligen genomlöptes den fina gestalten af en nervös darrning, hans ögon öppnades och fästes med ett stelt

uttryck framåt, utan något synbart mål. Vår hand var fortfarande sluten om hans och vi kände hur den brann och skälfade. Tio plågsamma minuter förflöto på detta sätt och vi började tro att det hela skulle misslyckas, då på en gång B. med en dof, monoton röst yttrade:

— Jag ser in i framtiden... sju år framåt... Det är i mars månad och solen skiner från molnfri himmel... stora folkmassor bölja på gatorna... Alla vandra till Ridderholmen och stanna der utanför ett stort hus, parlamentshuset... Der debatteras som bäst öfver en motion, gående ut på att arbetstiden skall inskränkas till 6 timmar om dagen, att alla arbetare vid fylda 50 år skola hafva en statspension, stor 500 kronor, att alltid minst tre arbetare skola sitta vid konungens rådsbord och att religionen skall afskaffas... I parlamentssalarna råder stor upphetsning. Det talas för och mot motionen och flere som tala mot, varna för de ständiga eftergifter som man lemnar arbetarne, hvilka redan ha kommit så långt, att de endast uppställa fordringar på staten och allt mer och mer världsloa arbetet... nu voterar man... med 110 röster mot 90 faller motionen... O, hvilket tumult!... En af Stockholms riksdagsmän störtar ur salen, ned till den utanför församlade hopen... Bröder — ropar han — vi äro förrädda, man nekar bifalla våra så berättigade fordringar, därför, till Kungsträdgården för att öfverlägga... Under storm och tjut sätter sig folkmassan i rörelse, alltjemt tillväxande... I Kungsträdgården bryter man ned stängsel och småväxter för att få plats... Vi äro skändligt bedragna, ropar en, som klättrat upp på statyn, man vill icke tillerkänna oss några rättigheter — — — nå väl! — — — så låtom oss taga dem — — — Ett ursinnigt tjut besvarar detta tal... Man ser ledarne springa omkring och ordna folket i flockar, och när detta är gjordt klättrar ånyo talaren upp på statyn och talar om allas lika rätt till kapitalet och om allas rätt till att styra. Slutligen utropar han: Till bankerna, kasernerna och bränvinsförsäljningsställena... Olika afdelningar rusa åt olika håll... Inteckningsbankens tormas först, kassören, som vill försvara kassan, får hufvudet krossadt af en

jernstång . . . Böckerna sönderrivas och alla kassor tömmas . . . Samma öde ser jag drabbar Skandinaviska-, Handels- Riks- Folk- och Handtverksbankarna . . . Man rullar ut bränvinsfat, kastar upp dem på vagnar och så bär det af till kasernerna . . . Bränvinet flyter i strömmar . . . Gardisterna fraternisera med massan . . . befälet instänges i arresterna och vapen fördelas bland folket . . . Massorna fördela sig, nu fullkomligt berusade, kring gatorna . . . Alla polisvaktkontor stormas . . . kvinnor skändas . . . blod — — — — —

Förstenade af fasa hade vi hittills endast lyssnat. När nu Bishop tystnade, vände vi oss till honom. Anletsdragen voro förvridna, ögonen blodsprängda och den spåda gestalten skalf som ett asplöf. Men vi hyste icke något medlidande med honom. Vi ville ha fram hela sanningen, hur hemsk den än kunde vara. Vår hand slöt sig som ett skrufstäd om hans, då vi med af rörelse darrande stämma nästan rötö i hans öra:

»Mera, mr Bishop, mera! Hvad ser ni mer?»

Ett uttryck som af en outhärdlig smärta förvred hans drag. Den lilla gestalten vred sig som en ål i döds-kamp, men vi släppte icke.

»Mera, mera» — skreko vi.

Hans skälfvande läppar öppnade sig och sjunkande tillhoppa vid våra fötter framqvad han:

Eld och lågor öfver allt — — — konungens palats — — För himmelens skuld — förskona mig!

*

Vi lade Bishop på en soffa, baddade hans panna med vatten, bröt upp hans mun, i hvilken vi halde ett glas rom och under den stund som förgick, innan han kom till sans igen, begrundade vi, stående vid hans sida, hvad framtiden skall bära i sitt sköte och det ansvar som det innebär att föra arbetarne in på origtiga vägar och från arbetet, som dock är den enda säkra vägen till oberoende och förnöjsamhet.»

Eld och dunder, skall sådant vederfaras vårt sköna Stockholm, då vill ej H. vara med. Vi vilja resonera lite om saken. Vi vilja ej kasta några skuggor på den ena eller den andra — men besynnerligt är att herr Bishop yttrat på ett sådant profeterande sätt, han, som blott är känd för att vara tankeläsare, nemligen att säga hvad den personen tänker, som han håller i handen. Det synes således oss som redaktionen af tidningen skulle ha tänkt hvad herr Bishop uttalat, dels emedan som förut sagdt är att herr Bishop ej säger annat än hvad personen tänker, som hålles i handen, och dels emedan redaktionen af åsyftade tidning, fört herr Bishop in i en lång kompliment och framhållit hvad den tänkte om Stockholmslifvet och arbetarerörelsen... Reflektionerna göra sig sjelfva — men vi vilja derföre icke tro annat än det att herr Bishop i sin dvala uttalat de dråpliga orden, som satt många, till och med bildade personer i bryderi. Den liflige skämttidningen Kasper säger härom bland annat: »Redaktionen af tidningen — — — hafva gifvit tankeläsaren herr Bishop »jamaikarom» och blifvit full och sedan talat i dille.» På ett annat ställe säger Kasper: »Ingen förständig människa kan tro hvad Bishop sagdt skall ske.» — Vi måste dock medgifva att vi lefva i ett revolutionärt tidevarf; ty arbetarne hafva vaknat och vilja hafva något att säga, och man torde tro att för eller sednare utbryter deras vilja i en eller annan form, som gör att det kan blifva svårt nog att sätta sig dem emot. Den, som något studerat folklifvet i Sverige har nog utrönt, att det finnes friska viljor bland arbetarne. och att de vilja hafva bort trälldomens ok och äga frihet i allt och liksidighet med den fattige och rike inför lagen, att man ej skall kröka ryggen för den rike och spotta den fattige öfver axeln. Men innan folket får Sverige republikanskt, måste först de stora kejsarrikena öfvergå till republik, för att ej hemfriden må bli störd.

»Ej dont kär hvadt nå käptman säm,

Jo, täck nå klos och rän o ej

Vont jo härli ende monni.:

De kan ej breko dän.»

Något hedrande för arbetarne skulle ej vara om de på ett sådant revolutionärt sätt söka sina rättigheter, som att sätta »Stockholm i flammor.» Den svenska arbetaren eller folket rättare sagdt, ha alltid varit hållna för ett lugnt och bildadt folk, som söka sina rättigheter på ett humant sätt och ej genom den råa handkraften som består i svordomar och knytnäfs slag m. m. Det säges, att svenska arbetaren ej är mogen för rösträtt, nåväl — det kommer sig af superi. De som super, mister all aktning och förtroende, ty de afgöra saker, som de ej begripa. Deremot om rusdrycker ej funnos kunde arbetarne få allmän rösträtt, men nu för det en del äro förslöade af drycken-skapen måste dessa styrkans män ställas i det föraktade ledet, såsom slöa, ligkiltiga om sig sjelfva och brutala, obildade, egenkära o. s. v. Dock finnas arbetare, som hafva en vidsträckt bildning och sköta både sig och sitt arbete förträffligt och kunna uppträda på tribunen som en gentleman och säga: hör ni bröder, så och så skall ni göra för att blifva lyckliga här i tiden. Vi hafva allt elände såsom en spegel framför oss' och vi afsky detta, och vilja skåda lifvet från rätta perspektivet i en ljusare dager, och vara: sparsamma, nyktre, arbetsamme, eniga, humana — se der arbetarens lefnadsspegel. Vi ge fan-ken all politik, som tysken sa. Vi vilja lefva såsom bröder och systrar och vara i samhällskroppen som ett familjelif, men dock hata och straffa allt vrängt och förhatligt, men ej så att vi få se »Stockholm i flammor.»

Hundbaliken.

»Hundar i städerna äro till mera förargelse än nytta» yttrade en gång en fin herre, som en hund rusat på i Stockholm. Samme person yttrade ock, »alla hundar i städerna borde skjutas för pannan eller ock förgiftas af allmänheten med tjenligaste medel; ty, säger han: »är något mera förargligt än då man går på gatan och vet

intet om förrän en ilsken hundracka hoppar upp och biter den intet ondt anande personen i armar och ben, eller ock sliter sönder rockskörten?»

I hundegare, som bon i städerna, hören: Till hvad nytta äro edra hundar, om ej detta i att tillstålla djurisk osedlighet på allmänna promenadplatser; att hundarne äfven hoppa in i trädgårdar och bryta af blommor m. m. att hundarne om våren sprätta upp de unga vackra gräsmattorna; att hundarne osnygga med träck på gator, trottoarer, väggar och mera dylikt; att man hos en rik man knappast kan öppna en dörr utan att en stor hund, eller ock en liten knähynda, som hörer till gamla fröken, rusar emot främligen, skrikande med full hals och huggande efter främlingens fötter, och att I för er hund måste betala 5, 10 a 15 kr. i skatt pr år. I hundhershaker, detta är den nytta för pengar och föda edra hundar göra, som kanske I tycken nöjsamt och menskligt vara? Hvad nytta hafven I af edra hundar — om ej det: de äro som sällskap, trogna tjenare gudnås, och för gamla fröknar för tidsförströelse och slickmakre, om hunden är aldrig så ful. Detta torde vara deras egen sak, men så är en annan sak, att hundegare älska djur och äro människohatare i hög grad. Hundhershaker äro i allmänhet ilska och trätgiriga som hundar och lika oförskämda i sina fordringar. Många hundegare äro så lika sina hundar till lynnet att man vill tro de äro af hundslägtet. Hvem vet, kanske de århundraden igenom med stigande bildningsgrad öfvergått från hund till människa. Besynnerligt är, att de, som tycka om hundar, tycka merändels ej om kattor, hvarför de, som tycka om kattor skulle härstamma från kattslägtet. Till kattslägtet hörer ej så många, som till hundslägtet, ty i flesta fell äro dubbelt så många hundar i städerna, som kattor, ehuru de sistnämnda äro nyttiga, därför att de taga råttor, hvilket ock s. k. rätthundar göra. Rätthundar äro ej så ilska mot människan, som hundarne i allmänhet. Hundar med bred nos och stora vildgastar, äro de mest fruktansvärda, och de små kråkassen äro förargliga nog. För att vara säker, då man går på gatan, måste man hafva en duktig prygel i handen

och om det gäller en revolver i beredskap, för att sätta kulor i halsen på en rasande hund, som rusar utför en portgång eller en butikdörr o. s. v. och vill under sitt infall förolämpa och söndersarga hvad han eller de lyster. På landsbygden äro hundar nyttiga husdjur mot tjuvar och andra, ty hunden säger från att husfolket kan bereda sig på främmande. Men i städerna äro hundar de onyttigaste husdjur som kunna finnas. I de större husen finnas i allmänhet en portvakt, som bevakar att ingen obehörig får inom porten komma. Medelklassens folk behöfva ej heller någon hund, ty hunden är äfven dyrbarare än en dörrklocka, och i flesta fall kunna de undvara hunden för anständigheten.

Resultatet af ofvanstående uppsats är: tag bort hundarne och låt ingen hund få vara i städerna, på det folket må gå ogenerade på gatorna!

(Många hundhatares önskan.)

Tankar om andeverlden.

Hvad tror du om andeverlden? Tror du att du skall lefva i en annan värld och der liksom luttras till ett bättre väsende? Eller tror du, att när du blir död att du ej är mera till, utan är som ett djur eller som ett kullslaget träd att der det faller blifver det liggande? Nej, min vän, menniskan är jordens prydnad och ett högt uppsatt väsende. Hon lefver här en liten tid i möda och besvär och sedan efter döden lefver hennes ande på nytt ofvan molnregionerna. För att lättare förklara detta påstående vilja vi anföra en gammal författares ord. Han utgaf en liten bok och yttrade sig något så när på följande sätt:

»Solen kysser blomman och på den växer en sorts små insekter, hvaraf framalstrar sig en del larver och af dessa bildar sig en del flygande och krälände djur.

Djuren utbildar sig allt mer och mer slägte efter slägte att en del blifva apor, gorillor, lejon, hästar, elefanter, räfvar, hundar och kattor m. m. Då nu de dummaste och vildaste djuren dött, hafva de liksom haft en själ, som ingått i ett lefvande djur för att deri utbildas sig. De djur, som anses klokast såsom : apor, gorillor, räfvar och hundar skulle hafva lefvat i tusentals år. för att deras själ hunnit utbildas sig till det de äro. Då dessa förståndiga djur sålunda blifvit utbildade och åter dött hafva deras själ öfvergått från djur till människa såsom vilde m. m. i lägre bildningsgrad. Sedan om någon vilde eller mindre utbildad människa dött, hafva dens själ ingått i en annan människa, för att deri tillväxa i bildning. Sålunda de människor som vi anse mest bildade och förståndiga skulle hafva lefvat i många, många tusende år. Nåväl, då människan hunnit till högsta ståndpunkten i bildningsgrad här i världen, kommer hennes osynliga själ att få sin plats ibland oss för att ingjuta goda råd och ädla känslor i människors hjertan och hafva sin bering ibland oss. Då dessa fullt utbildade själar sålunda en tid verkat hos oss, komma de till en annan värld för att der åter dö och lefva och förädlas till sin bestämmeelse att vara när Gud och blifva honom lika. . . . Såsom Moses ansigte strålade af Herrans klara anlete, så skola ock de stråla i andeverlden. Andeverlden är himlens förgård och öfver himlens tröskel få själarne inkomma efter som de hinna att luttras.»

Vi hafva nu af en gammal, tänkande person fått en åskådning af andeverlden. Vi lefva således redan nu i en så kallad förgård till andeverlden och luttras och bildas till vår bestämmeelse år från år, och då vi äro döda skola vi åter lefva och troligtvis verka med vår ande i en annan människa, och sedan lefva och dö, och åter lefva till dess vi blifva mogna för rätta andeverlden, der vi åter skola dö och lefva och öfvergå till fullkomlighet liksom i denna värld. — Här är nu ej fråga om något helvete, der man skall pinas i evig, evig tid, o nej! Ingen människa är skapad eller tillkommen för att så gräsligt pinas, utan är tillkommen för att danas till ett bättre

lif än hvad hon här funnit. Alla människor skola med tiden blifva lyckliga, ehuru det för många dröjer årtusenden igenom. Till exempel, det finnas människor som uppfostras och visa de bästa och ädlaste anlag; men innan de dö, kunna de ha hänfallit i allehanda laster att all moralisk bildning gifvit rum åt dryckenskap, bedrägeri och utsväfningar m. m. men den personen få dess oftare dö för att genomgå den erforderliga förvandlingen och sålunda derigenom få en tusenårig skärseld här i världen med arbetets mödor och lifvets alla svårigheter. — Vi lefva i ett tidevarf som är att liksom själen vill skilja sig från kroppen. Nemligen: att människan söker på allt sätt borttaga allt som syns vara skadligt för kropp som själ. Bränvinshandteringen är den första i ordningen, som förstör och ruinerar såväl kropp som själ och alstrar unga starka män till kraftlösa stackare och vrider hjernan till att uträtta de största dårskaper och nedsätter individen under djurens ståndpunkt, derigenom att ett svin ej vill dricka det ruttna giftet. Rusdrycker är det starkaste medel med att kullkasta allt sköat och ädelt, alla goda seder och dygder — nåväl, tag bort allt bränvin! Tag bort alla förstörelsealster, så skall snart den dag komma att folket utbildar sig i ädel kraft. Skärselden blifver ej långvarig, om de onda stötestenarna undanrödjas. Vi hafva dock ej skäl att klaga på upplysning, ty en bonde nu för tiden är lika klok som en prest var för 100 år sedan, och vi hoppas att om 100 år hafva nog folket insett att rusdrycker äro skadliga, hvarför detta torde afskaffas. Vi hafva nu gifvit dryckeshjeltarne lite på pelsen, som de nog tåla vid, men vi skola hålla oss lite till saken och tala om andeverlden. Andeskådaren herr Swedenborg, som trodde på andeverlden och skärselden, hade till valspråk: »Saliga äro de nyttiga.» De nyttiga i denna värld, som ej äro overksammas med att göra nytta och göra godt för sin nästa, äro kärnan af folket, och deras själar hafva ej lång tid att vara här i världen och lära andra, nej, de äro redan mogna för en bättre värld, ty Gud sjelf är god och barmhertig och en nådig försyn, och skulle han då förkasta det goda? Nej, han älskar

det goda och hatar det onda. Hvad ädla menniskor synas godt vara det älskar Gud ock, och hvad ädla menniskor synas ondt vara, det hatar Gud ock. Den som är nyttig, är en medlem till Gud. Den som är onyttig, nemligen lever med uppsåt i allehanda onda lustar, är icke en medlem till Gud, utan måste först genomgå skärselden för att blifva en nyttig medborgare. De menniskor, som göra alla menniskor rätt och icke är oärlig, sköter sitt arbete; använder de gåfvor, som äro honom tilldelade och tror på en Gud, som frambragt den majestätiska verlden, anses för en nyttig menniska, en menniska, som är värd att lefva i en bättre verld för att njuta evig sällhet.

Vi hafva nu till en del yttrat, hvad vi tro om andeverlden, och förvisso har många person samma åsigt om lifvet efter detta, och finner sig nöjd att detta yttrande kommit honom till del i hans tro. Medgifvas måste att ingen kan säga hvar andeverlden är belägen, men vi låta andeverlden vara hvar den är och vill, ty den som skapat oss till verlden, drager nog äfven försorg om oss, då vi skola från verlden; man kan tro hvad man vill — tanken är fri.

Huru en argbigga vill tukta och förleda sin dotter.

Hvad tänkte nu enkan? »Jo — nu har jag lite penningar efter min rare man och nu är jag för gammal och tandlös att tänka på att få mig en man, därför ska jag köpa kläder, snygga kläder till min rara dotter så att hon kan få någon rik fästman, som funderar på henne tills hon blir en 18 eller 19 år gammal. Min lilla Signe är nu 14 år gammal och går om dagen till presten för att läsa sig fram, men när hon får slut ska jag läsa för henne att hon kan förtjena något till huset, ty mina penningar 5,000 kronor kan snart taga slut äfven mitt rika möblemang. Och hvem hjälper mig sedan — nej, der-

för skall jag lära henne att förtjena penningar. Den lilla yrhättan ser mig ganska näpen ut, ja, det har Gross-handlaren äfven sagt, han som bor här midt emot. Jaså — der kommer den slynan, jag ser henne i min refleksionsspegel utom fönstret nedåt Ålandsgatan. Nå; ja — nu vet jag hvad hon ska få göra om dagarna, och det blir att läsa »romaner», som jag sjelf varit så förtjust af.

Du lilla hamsa, är du nu hemma igen? Och du kunde väl dina lexor hos presten?»

»Ja mamma, det kunde jag», sade Signe och lindade sina armar om sin moders hals och gaf henne åtskilliga pussar med sin silla rosenröda mun.

»Ack, hvad du är rar min lilla Signe! Om du alltid ville blifva så snäll och rar emot din gamla mamma? Men tag nu af dig hatt och kappa — fy! Har du inte tagit af dig dina lortiga *) galoscher i tamburen, utan kommer in med dem på vårt fina golf som vi ha så svårt att skura! Ah — nu skämmas du väl? Ut genast och tag af dig!»

Signe slokade ut. Hon var en blyg och finkänslig flicka och hade mörka ögon, ramsvart hår och alldeles krithvit hy, som prinsessan »Snöhvít», och var smärt och smidig och skön som en lilja i sin bästa fågring. Då Signe kom in gick hon fram och lindade sina armar om modrens hals och sade med tårar i ögonen: »Mamma, kära mamma, förlåt mig?»

»Ja det vill jag göra för denna gång, men understå dig aldrig mera att komma in med dina »lortiga» ytter skor! Nu Signe, ska du få dig lite kaffe och doppa till. Se här var så god!» Signe tackade och gjorde en djup nigning. »Hör du Signe, jag har en nyhet att omtala för dig, och denna är: att jag sjelf i dag kokat kaffe, emedan vår jungfru flyttat ifrån oss för en stund sedan. Och lika godt var att hon gick sin väg, ty jag hade sällan någon nytta af henne, emellan hon jemt var ute om nät-

*) I Stockholm benämning på smuts och dam. Om till exempel någon är sällig eller smutsig om munnen, säga Stockholmarne: fy! Hvad du är lortig om munnen.

terna och stöfvade hvarför hon om morgnarna var alldeles uteschasad att hon kunde gå och sofva om dagarna.»

»O, mamma, har hon flyttat och lemnat oss ensamma?» »Ja, så har hon. Men vi äro ju ej ensamna, ty vi ha ju många stora och intressanta böcker att läsa i, som sällskap att förströ vår tid. Och ser du ej vårt stora, dyra piano? Men Signe, ta och spela ett stycke på pianot, då du druckit ditt kaffe och doppat ditt smörbröd och de två skorpor du fått?» »Ja mamma, jag vill spela ett stycke, men hvilket ska vi ta?» »Jo Signe, spela det du tycker bäst om!»

Signe klinkade nu med de små, fina fingrarna och instämde pianot, och sjöng nu tillika med sin rena, ljufva röst:

»Ack! Så härligt lifvet är:
Då man har sin mamma kär.
Mamma är min bästa vän
Näst Gud i himmelen!

Verlden är så mörk och trång
För en flicka mången gång.
Jorden är en jämmerdal, —
Men ej i himlens sal.»

»Min Signe, hvad den sången är vacker och hvad der ligger mycken sanning och kärlek uti den.» »Ja, tycker mamma inte det?» »Jo med sanning tycker jag så. — Men kom nu och gif din gamla mamma en puss! Ack! min rara höna — min lilla sockerböna, hvad du är rar. Ack, hvad du är rar. A — ah, o, hvad du kan pussa din mamma! Nu Signe vill jag ge dig något att göra om dagarna. Du ser här sådana vackra romaner som ligga här på bordet? Dem skall du få läsa uti, så du kan förstå dig på det fina i verlden. Nu är du så gammal så du kan nog begripa hvad du läser, och du måste läsa dessa böcker så de kunna blifva oss till någon nytta ty dessa böcker har kostat många pengar och dem tar man inte i luften.» »Ja mamma, jag skall läsa dem; men

— jag tycker de äro så långa och tråkiga, så jag tyk —
 »Tyst unge! Tänker du att öfvertala din gamla mor!
 Fortsätt du och läs till dess du kommer dig in.»

I en liten hydda långt ut på Södermalm i Katrina församling, bodde en enka med en 19-årig dotter och dessa voro mycket fattiga, liksom många andra derstädes voro. Deras klädedrägt vittnade om att de varit så att säga ett bättre sorts folk, ty dottren var mycket snyggt och elegant klädd, ehuru de ofta saknade bröd. Läs här och hör sjelf hvad den gamla gumman sade:

»Du Signe! Tycker du vi ha det bra stäldt här i huset: utan mat, utan pengar att betala hyran med, när det blir den 1 oktober! I två runda långa år ha vi bott här, och du vill blott sitta hemma som en drottning. Du är så lat så du ej gitter klä dig i ändan då lössen biter! Ut till ungherrarne och gör dig ett kap på deras feta pung! Sådan påfågel jag har att sitta hemma, frisk och färdig och ser ut som en modedocka i en sophög. Ditt spöke, du skulle sett mig då jag var ung — men nu är jag en gammal käring, och duger inte ens till att slå hin i ändan med! Uchs! Sådana barn man ska föda under sitt bröst till verldan, och som ska äta från en i alla dar. Hvad har jag för allt hvad jag gifvit dig? Jag har kostat på dig, du slyna, hela min förmögenhet och är blott och bar så jag har snart inte tak öfver mitt hufvud. Gå ut ur mitt hus, nådiga fröken! Ut till herrarne och skaffa oss några pengar. Låt oss inte svalta och frysa i denna svarta håla! Nöden står för vår dörr och vi ramla ända in i »Djefviland» om vi inte få mat... jag har inte smakat en enda bit i dag, ja, jag vet inte när jag åt en riktig måltid och nu är det snart qväll. Derfor ut din mara nu i mörkret och låt mig få något igen af allt hvad jag gifvit dig — men jag får väl inte så mycket som tack ska du ha mor?»

»Uchs! Hvad mamma bråkar jemt. Sitter inte jag så godt som natt och dag och syr på linneskjortor åt

butiker och förtjenar så mycket som går åt för mitt behof, och nära på äfven åt er?»

»Du språkar! Sitta och sy på några linnetrasor och förtjena högst 75 öre om dagen! Ah — vet skam gamla jänta —

»Tyst! Det är er skull att jag ej fått lära mig något annat än hvad jag gör —

»Jag tror f-n äter upp märket hade jag nära sagt! Har jag ej gifvit dig goda råd allt sedan du läste för presten, att du kunde med lätthet förtjena hos herrarne om du gått att resa rompen om aftnarna? Du kunde försörja både mig och dig som jag alltid sagt dig och säger det ännu, ty det är sanning, och att jag gifvit dig så grundliga lektioner att du kan dem på dina fem fingrar... Din uppfostran har kostat hela min förmögenhet — men hvad har jag väl igen af dig du olydiga gamla slyn — —

»Mamma språkar som en hexa!»

»Ja, jag skulle önska jag vore en hexa och kunde hexa dig till det jag ville! Då jag var ung var jag ute både tidigt och sent. Men Gud hjälpe mig för dig — o! Hade jag krafter skulle du få stryk. Ja nu är jag rasande. Stryk ska du få af denne här käppen jag har i vrån... rasandes mara vill du ut!!!

»Aj, aj, mamma är ni tokig? Slå inte ihjel mig!
O! Aj! aj, aj aj — — oj, oj, oj — min arm — —

»Jag ska lära dig att lyda. Marsch! Vill du ut? Jag säger vill du ut?»

»O mamma min arm, mitt hufvud — — o! Hvad mamma är elak.»

»Slyna! Säger du elak? Det är du som är elak! Tag du genast på dig och gå ut och gör dig ett kap!»

»Nej, mamma aldrig! Aldrig, aldrig! Bed mig om allt annat och jag vill göra det. Men bevara mig från det onda?»

»Jag ska bevara dig med käppen — vill du ut?»

»Nej, mamma jag är så blyg för herrarna.»

»Jag ska lära dig att bli blyg och stryk måste du ha så länge det fins en gnista af lif i din usla lekamen.»

»Aj, aj, aj, slå mig inte så hårdt mamma! Aj, o! — Jesus i himlen förbarma dig? Aj, O, i himlar, i afgrundar, i gudar, och alla väsen hjälpen mig? — Aj, aj! — Nej slå! Slå, slå, slå mig mamma! Gud — mitt ansigte ligger mot golfvets tiljor och jag anropar dig om hjälp! Hjelp och förbarma dig öfver min fattiga själ! Slå, slå mig mamma jag dör snart —!»

»Jaså, har du lif ännu? Men nu har du väl fått nog för denna gång?»

»Jag vill dö från dig — slå, slå, slå, så,å-å-å —»

»Nej du ska ut och förtjena pengar. Tror du jag jemt ska föda dig? Det kan vara på tiden du ger dig åstad för att sätta en brödbit mellan våra tänder. Nå latstina, res dig nu upp igen, så äro vi sams. Här är din kappa, hatt och skor! Nå hvarför svarar du mig inte? Är jag så förhatlig — säg? — — — Vill du svara? — — — O Herre Gud — min Signe är död! Och jag fattiga gumma är hennes mördare! — Jag ska känna på hennes puls — — — ack! Jesus hon lefver och pulsen han står... men jag vill ha en puss af dig först ifall du dör. Um, sli, sli, sli, — såja, nu är det bra. Min kära Signe, du mitt enda barn, du vet ej huru mycket jag älskar dig, ty jag är din moder och uti dina ådror flyter mitt blod — och detta blod ser jag flyta på din panna. Jag lärer och jag agar dig, därför att jag älskar dig. Min kärlek till dig är större än du tr — — —

Gumman hann ej att uttala sitt förädiska språk, utan hoppade förskräckt upp, ty Signe sammanskar sina tänder och upplyfte ögonen, hvilka dock genast igenlöts. Gumman skulle åter till att tala, men hejdades och gömde sig i en vrå i hörnet af kammaren, ty Signe for upp från golfvat och famlade omkring sig och skrattade i feberysel hvarvid hon yttrade obegripliga ord. Ett tu tre famlade hon med båda armarne ut genom fönsterrutorna och skar sig förfärligt, som dock ej bekom henne en smul af känning. En poliskonstapel patrullerade just förbi, då rutorna gingo sönder. Han rusade ögonblickligen in i

huset och fattade tag i Signes blodiga armar. Folk skyndade äfven dit.

»Hör ni gamla madam!» sade konstapeln: »hur är det med flickan, är hon inte vansinnig?»

»Ja, käre herr konstapel, jag v,v, vet ej hur det är med henne. Men herrn förstår det väl bäst sjelf?»

»Ja det säger sig ju sjelf, hon har ju blämärken i hufvudet och äfven annorstädes! Ni har troligen slagit henne med något tillhögge att hjernan blifvit skadad?»

»Nej, Gud förlåte mig om jag gjort min dotter något i.i.illa.»

»Tyst käring! Ni stammar och kan ej försvara er. Hör ni godt folk som stå här inne och glor! Kan någon af er vara så hygglig och skaffa hit en droska. Under tiden kan någon af er godt folk hjälpa mig med att sätta handklofvar på käringen... Se här käring, här ska du få leksaker!» sade konstapeln och närmade sig henne, hvarvid hon skrek och slog om sig. »Jaså ni vill låtsas vara stark, men var så god och sitt still och skrik inte så förb—dt ty det tjenar till intet.»

En droska stannade nu utanför, hvarvid Signe och hennes moder buros ut och stufvades in i vagnen, som rullade till närmaste vaktkontor. Gumman transporterades derifrån dagen derpå till strängare bevakning och kom slutligen inom fängelsets murar, der hon om någon tid afled.

Den dygdiga Signe hade nära utkämpat livvets öden, men lyckan följde slutligen med henne. Hon var ett offer inom Konradsberg (dårhusets) murar, men läkarne hade förespådt att hon blef frisk om ett år, och så hände det ock. — Då Signe skulle utskrifvas som frisk ifrån Konradsberg, frågade en läkare henne:

»Nå, Signe är ju frisk nu — eller hur?»

»Ja, jag tror det, Gud ske lof och tack!»

»Men hvad tänker ni taga er till då ni kommer ut härifrån?»

»Ja herr doktor — jag är en fattig sömmerska, som herr doktorn nog vet — och jag är mycket hekymrad för huru jag med linnösömnad åter kan försörja mig,

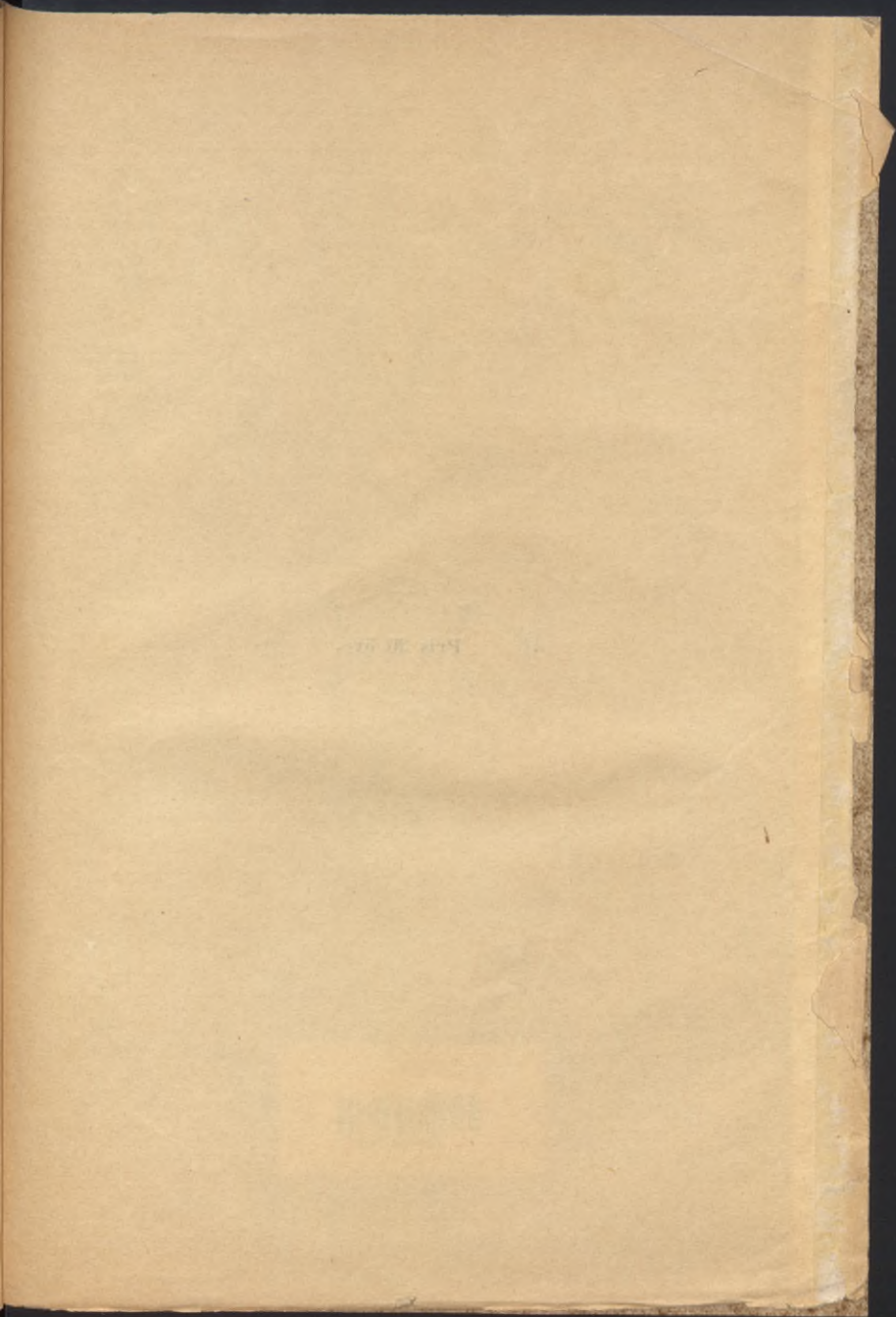
ty. jag har ingen symaskin utan med mina händer måste jag sy hvarje stygn, hvarvid jag blott kan förtjena 40 öre om dagen, och sitter jag då uppe en del af natten kan det uppgå till 60 och högst 75 öre pr dygn. Men kanske herr doktorn som har varit så snäll emot mig, skulle kunna rekommendera mig någon plats hos ett herskap i Stockholm, att jag kunde gå frun tillhanda i köket?»

Doktorn utbrast och sade:

»Ack! Signe — du är en värtalig och vacker flicka! Jag vill emellertid göra för er hvad jag kan. . . Det fins en stor handelsfirma på Drottninggatan n:o — och heter — — — Gå dit Signe, han är en god vän till mig och han har äfven lärt känna er, och jag lofvar att ni der finner ett godt hem. Farväl nu för denna gång. . .»

Signe tackade nu doktorn på det hjertligaste och gjorde några ödmjuka bugningar och försvann ut i det fria. Hos handelsfirman blef Signe väl emottagen och blef vald till kassörska, emedan hon var färdig till att räkna och skriva. Sonen i huset, den ståtliche 25-årige herr L. blef dödligt förälskad i Signe. Följden blef den att inom ett halft år firade L. och Signe sitt bröllop, med största ståt och lefde allt sedan lyckliga tillsammans.

Sin barbariska moder kunde Signe aldrig glömma, hvarföre hon ofta talade om sin moder för sin man. Hr L. var en person af dygd, hvarföre han ock hatade sin afidna svärmoder af allt hjerta, och förbannade alla dylika enkor och föräldrar som sålunda uppfostra sina barn.

Pris 30 öre.

1001851118

